

ÇALIŞMA GRUPLARINDAN AKTİF ÖNLEM TALEPLERİ

“GSM Baz İstasyonlarının Yer Seçiminde Belediyelerin Yetki ve Sorumlulukları” II. Etap Toplantısı 15-18 Aralık 2009 tarihlerinde Ankara’da yapıldı. Toplantının ilk gününde I. Etap Toplantısı’nda oluşturulan çalışma gruplarının raporları sunuldu. Çalışma

grupları baz istasyonları konusundaki mevzuat, uygulama ve denetim eksikliklerine dikkat çekerek, oluşan elektromanyetik kirlilik nedeniyle olası riskler nedeniyle aktif önlemler alınmasını, baz istasyonları konusunda belediyelerin de yetkili olmasını talep ettiler.

Toplantının açılışında Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Hayrettin Güngör ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı Tayfun Acarer yaptı. Hayrettin Güngör ve Tayfun Acarer konuşmalarında, GSM baz istasyonlarının yer seçimi konusunda yasalarda net bir hüküm olmadığına ve imar mevzuatını uygulamakla yükümlü olan belediyelerin görev ve yetkilerinin net tanımlanamaması nedeniyle çeşitli sıkıntılar yaşandığına dikkat çekerek toplantının önemini vurguladılar. Açılış konuşmalarının ardından Türkiye Belediyeler Birliği İmar ve Şehircilik Müdürü, Şehir Plancısı Ayşe Ünal, Ekim ayında yapılan I. Etap Toplantısı’na ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

GSM Baz İstasyonlarının I. Etap Toplantısı 13-14 Ekim 2009 tarihlerinde gerçekleştirilmiş, 12 çalışma grubu oluşturulmuş ve gruplar çalışmalarını tamamlamışlardı. 15 Aralık 2009 tarihinde başlayan ve 18 Aralık 2009 tarihine kadar devam eden II. Etap Toplantısı’nın ilk gününde 12 çalışma grubu ulaştıkları sonuçları açıkladı.

Belediyelere Yetki Talebi

“Baz İstasyonlarının Mevzuat Envanterini Oluşturma ve Takip Grubu”nun çalışması aktarılırken, şu değerlendirilmeye yer verildi:

“Şu ana kadar anlattığımız yasa, yönetmelik, genelge ve yargı kararlarında da anlaşılabacağı üzere, Baz istasyonlarının kurulması, işle-

tilmesi ve takibinde büyük bir boşluk ve belirsizlik bulunmaktadır. Bu durum yurttaşlarında ciddi kaygılar duymasına neden olmaktadır.

Toplumun duyduğu kaygıları gidermek, baz istasyonları ile ilgili sorunlara çözüm bulmak ve yasal boşluklarında giderilmesi için belediyelerin de yetkilendirileceği, bireylerin de mağduriyetlerini giderici, bir yasal düzenlemenin derhal ve ivedilikle yapılması gerekmektedir.”

Bilgi Kirliliğinin Getirdiği Karışıklık

“GSM Baz İstasyonları ile İlgili Medyada Çıkan Haber ve Resimler ile Kurumlara Gelen Şikayetleri Derleme, Sınıflama ve Raporlama Grubu”nun çalışmasında ise, 2000 yılından itibaren baz istasyonları ile ilgili medyada çıkan 101 adet haber ve kurumlara gelen 31 yazılı şikayet dilekçesine ilişkin inceleme ve değerlendirmeler aktarıldı. Çalışmanın sonucunda şu değerlendirme yapıldı:

“Baz istasyonları hakkındaki birbirini tekrar eden, resmi bir kaynağı olmayan ve çoğunlukla internetten elde edilen eksik bilgiler ve bu bilgilerle ortaya atılan farklı görüşlerden dolayı halkın kafasının karışık olduğu ve bazen şiddetli boyutlara ulaşan tepkilerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Özellikle medyada yayınlanan haberlerde halkın ‘Falan kuruma yazdık, filan kuruma telefon ettik ancak bize cevap veren bile yok, mahallemize geldiler, hiçbir bilgi vermeden inşaat çalışmasına başladılar, sorduk cevap alamadık.’ şeklindeki söylemlerinde, aslında bu tepkinin, halkın dikkate alınmamasına verdiği bir tepki olduğu sonucu da çıkarılabilir.

Aynı şekilde, konunun içeriği anlatılmadan ve son zamanlarda baz istasyonlarının gerçekten kaçak bir iş yapıyor muyuşçasına gece saatlerinde ve kamuflaj yapılarak

yerleştirilmesi halkın kafasındaki olumsuz düşünceleri perçinlemektedir. Yukarıdaki haberlere ve gelen şikayetlere bakıldığında bu tepkinin giderek arttığı ve şiddetlendiği görülecektir. Bunun engellenmesi için öncelikli olarak, konu hakkında bilimsel araştırmalar yapmış akademisyenlerin oluşturacağı bir komisyonun baz istasyonlarının yer seçiminde ve işletilmesindeki teknik zorunlulukları ve halk sağlığı yönünden alınması gereken önlemleri içeren rapor hazırlaması ve bu raporun halkın anlayacağı şekilde düzenlenerek iletişim araçları ile (tv, gazete, afiş, broşür vb.) halka duyurulması ile halkın korkularının giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Muhakkak suretle, halkın nabzını iyi tutan ve birinci derecede halkın sorunlarına çözüm aramak için gittiği yer olan belediyelere baz istasyonlarının yer seçiminde yetki verilmesi gerektiği düşünülmektedir.”

Eksik Düzenlemeler Çıkmaza Soktu

“Baz İstasyonlarının Bugünkü Durumu-Kuruluşu, Denetimi ve Yer Seçimini Tanımlayan Kurum ve Görevleri, Yetkileri ve İmtiyazlarının Araştırılması Grubu”nun çalışmasında, “Cep telefonları ile konuşmaya başladığımız günden bugüne kadar problem olan baz istasyonlarının kurulması konusunda yapılan eksik düzenlemeler, bürokrasiyi ve halkı çıkmaza sokmuş

durumdadır" saptamasına yer verildi. Cep telefonu işletmecilerinin baz istasyonu kuracağı kendisine en uygun binayı veya arsayı tespit ederek, seçimini tamamladıktan sonra kurulacak ildeki valilik, belediye veya diğer kuruluş ve kurumlardan hiçbir izin almadan, bölgelerde kurulan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Bölge Müdürlüklerinden harita üzerinden aldığı izinle baz istasyonlarını kurabildiğine dikkat çekildi. İlgili bakanlıkların eşgüdümünde bugüne kadar geliş güzel kurulan baz istasyonlarının gözden geçirilmesi, ivedilikle yeni düzenlemeler yapılması önerilen çalışmada, ilgili kurum ve kuruluşlar şöyle sıralandı:

- 1- Çevre Bakanlığı-Genelge (Elektromanyetik Kirlilik 11.05.2000)
- 2- Sağlık Bakanlığı- Genelge (İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyon-Elektromanyetik Kirlilik 29.05.2000 Tarih 2000/56)
- 3- T.C Başbakanlık S.H.Ç.E.K-Genelge (07.08.2000)
- 4- Ulaştırma Bakanlığı Yönetmelik (Yürütülmesi Durduruldu) Mobil Telekomünikasyon Şebekelerine Ait Baz İstasyonlarının Kuruluş Yeri, Ölçümleri, İşletilmesi ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik (04.08.2000)
- 5- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
 - a- 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu,
 - b- Ulaştırma Bakanlığı Yönetmelik (Elektronik Haberleşme Cihazlarına Güvenlik Sertifikası Düzenlenmesine İlişkin Yönetmelik 16.05.2009)

Riske Karşı Önlem Alınmalı

"Baz İstasyonları ve Elektromanyetik Alan Oluşturan Cihaz ve Sistemlerin İnsan Sağlığına Etkileri" Çalışma Grubu'nun raporunda ise, "elektromanyetik alanların insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin ortaya konulamadığı" yönündeki açıklama-

lar eleştirildi. Çalışmanın sonucunda şu değerlendirme ve önerilere yer verildi:

"Hazırlamış olduğumuz bu raporda görüldüğü üzere mantıklı olmaktan çıkmış, çıkarlarını insan yaşamına değışebilen 'pazar yaratan' insanların yaptığı açıklamalar haline geldiğinin en açık göstergesidir. Elektromanyetik radyasyonu yaşamımızdan tümüyle çıkarmamız olası değildir. Dolayısıyla, her yeni teknolojiye olduğu gibi kullanımında dikkatli davranmak, olası zararlarını gözlemek, bilim ve teknolojiyi kullanarak bu zararları en aza indirmek için çalışmak en akılcı yol olarak görünmektedir.

Birçok laboratuvar çalışması ve epidemiyolojik araştırma elektromanyetik alanlara maruziyet ile ciddi sağlık problemleri arasındaki ilişkiyi rapor etmektedir. Bağışıklık, sinir, nöroendokrin, kalp ve damar sistemi ve kan parametreleri elektromanyetik alanlardan etkilenmektedirler.

Cep telefonları ve baz istasyonları ile ilgili topluma yönelik çalışmaların yapılması için, yeterli maruziyet süresi geçmediğinden, maruziyetin insan toplulukları üzerinde objektif olarak belirlenmesi epidemiyolojik güçlükler taşımaktadır.

Cep telefonları ve baz istasyonlarının bireysel olarak ölçülebilir düzeyde olmasa da, toplum düzeyinde çok ciddi sağlık riskleri oluşturabileceği; önemli sağlık sorunlarının uzun yıllar sonra ortaya çıkabileceği göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle toplumun taşıyacağı bu risk düzeyinin halk sağlığı değerlendirmelerinde kural olarak benimsenen 'önlem ilkesi' temel alınarak en aza indirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca bu tür çevresel kirlilik durumlarında gözlenen ve maruziyetin hissedilmemesi, belirsizlik, kişi ve kurumlara karşı güvensizlik sonucu

ortaya çıkan ve kendisini subjektif yakınmalar, kaygı, korku gibi bulgularla gösteren psikolojik etkilenmeler de hafife alınmamalıdır."

Çalışma kapsamında 17 madde halinde alınması gereken önlemler ve yapılması gereken düzenlemeler ilişkin önerilere de yer verildi.

Türkiye'de Saniyede 2500 SMS Gönderiliyor

"Baz İstasyonlarının İnsanlar Üzerindeki Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Etkileri ile Toplumsal Barış Bozup Bozmadıkları Hakkında" araştırma yapmak üzere kurulan Çalışma Grubu'nun raporunda ise insanların elektromanyetik alan oluşturan cihaz kullanımlarına ilişkin dikkat çekici verilere yer verildi:

"Ateş tuğlası büyüklüğünde dünyanın ilk cep telefonu Motorola 4 bin dolardan satılalı tam 26 yılını doldurdu. Bugün mobil iletişim, dünyada en çok sıcak paranın döndüğü sektörlerin başında gelmektedir. Telekomünikasyon endüstrisi dünya genelinde sadece lobi için yılda 300 milyar ABD doları harcanmaktadır. Sıcaklık sadece paraya ait değil, konuşanlar da ısınmakta, konuşanlar ısındıkça da hasta olmaktadır.

Türkiye'de cep telefonu kullanımına ilişkin bilgilere göre Nisan 2009 itibarıyla 67 milyon aktif abone 107 milyon beyaz listede kayıtlı cep telefonu, 7 milyon kara listede cep telefonu ve 36 bin adet baz istasyonu olduğunu beyan edilmiştir. Özeti; Türkiye'deki cep abonesi sayısı 67 milyon, yani nüfus kadar. Cep telefonu sayısı 114 milyon yani nüfusun iki katı. Baz istasyonu ise 36 bin, yani her 2 bin kişiye 1 baz istasyonu düşmektedir.

SMS'te (kısa mesaj) ise gelişmeler daha çarpıcı. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu 2008 yılı Faaliyet Raporu'na göre Türkiye'de 2007'de

36.3 milyar SMS gönderildi. Bu sayı 2008'de 77.7 milyara ulaştı. Aynı dönemde arama miktarı bir önceki yıla göre yüzde 14 artarak 103 milyar dakikayı aştı. Bu aramaların yaklaşık yüzde 72'sini mobil aramalar oluşturdu. Yani 74.16 milyar dakika. Özetlersek, Türkiye halkı yaklaşık olarak günde 213 milyon, saatte 8.9 milyon, dakikada 147 bin ve her saniyede 2500 adet SMS atıyor. Aynı halk günde 203 milyon dakikayı, yani 3.4 milyon saati cep telefonu ile konuşarak geçirmektedir."

Elektromanyetik Kirliliğe Karşı Görev Çağrısı

Elektromanyetik kirliliğin yarattığı olumsuz sağlık etkilerinin de ortaya konulduğu çalışma raporunda, çeşitli örneklerle de yer verilirken, şu görüş dile getirildi:

"Genellikle, bir tehlike 'alarm' sınırlarına varmamışsa, insanlar hiçbir şey yapmamayı, pasif kalmayı tercih ederler. İşte cep telefonu, baz istasyonu vb. cihaz üreticileri ve bu cihazları kapitalistçe emelleri için kullananlar bu sessizlikten nemalanmaktadır. Böylece hem insanları, hem de doğayı geri dönüşü olmayan zararlara doğru götürmektedir. Dolayısıyla çok geç olmadan, münferiden bireyler, sivil toplum örgütleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları üzerlerine düşen görevleri ivedi olarak yerine getirmelidirler."

Baz İstasyonlarına Denetim Talebi

"Gelişmiş Ülkelerde Baz İstasyonlarının Yer Seçimi ve Denetiminde Belediyelerin Yetkileri"ni araştırmak üzere kurulan çalışma grubunun raporunda ise, AB ülkeleri ve ABD'deki örnek uygulamalar incelendi. Raporda, Türkiye için şu öneriler gündeme getirildi:

"- Anten ve kulelerin kurulacağı yerler, insanların zarar görme düzeyini en aza indireyecek şekilde planlanmalı (Amerika'da belediyelerin uyguladığı proaktif yaklaşımlardan biri olan baz istasyonu şirketini, tek bir baz istasyonunda toplama yaklaşımı 'colocation' gibi) ve yönetmeliklere uygun olmayan GSM tesislerine ruhsat verilmemelidir. Ruhsat verilen baz istasyonlarında ise, periyodik olarak ölçüm ve denetlenme çalışmaları yapılmalıdır. Güvenlik sertifikası ve ölçüm değerleri halkın rahatlıkla görebileceği yerlere asılmalıdır.

- Baz istasyonlarının kurulumunda uyulması gereken hususlar ve halk sağlığı konusunda Ulaştırma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (BTK) ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (TMMOB, TTB gibi) ile işbirliği yapılmalıdır. İlgili kamu kurum ve kuruluşları

tarafından basın-yayın yolu ile elektromanyetik kirlilik konusunda uluslararası çalışmalara ilişkin halkı bilgilendirecek programlar yapılmalıdır.

- BTK'ya bağlı bölge müdürlüklerinin yurt genelinde denetim ve kontrolü yeterince uygulayabilecek yapılanmaya sahip olmadıkları bilinmektedir. Üniversiteler ve kamu hizmeti veren meslek odaları gibi bağımsız ve tarafsız kuruluşlar gerekli ölçüm ve denetimleri gerçekleştirmek suretiyle halktan gelen şikâyetlere cevap verilebilecek şekilde yapılandırılmalı ve elektromanyetik kirliliğin denetimi konusunda tek yetkili kurum, BTK olmalıdır.

- Avrupa ülkeleri ve Amerika'da insanların yoğun elektromanyetik dalgalara maruz kalmamaları için baz istasyonlarının üzerine rahatlıkla görülebilecek biçimde tehlike veya güvenlik levhaları konulmaktadır. Ülkemizde ise, baz istasyonlarının vatandaştan gizlendiği uygulamalarla karşılaşyoruz. Amerika ve İngiltere gibi ülkelerde, şehirlerde bulunan GSM baz istasyonlarının yerleri, sayısı, yaydıkları frekanslar haritalarda gösterilmiş ve halkın bilgisine sunulmuştur. Baz istasyonlarına durumu açıklayan güvenlik levhaları yerleştirilmelidir.

- Baz istasyonları çıkış parametrelerinin denetim ve kontrol altına alınması amacıyla, elektrik alan şiddeti ve manyetik alan yoğunluğu gibi verilerin elektronik ortam üzerinden anlık olarak BTK bünyesindeki bir birimde toplanması ve söz konusu bilgilerin anlık olarak izlenmesi ve kayıt altına alınması sağlanmalıdır. Kamu sağlığı ve güvenliği için çok büyük önem taşıyacak olan uzaktan denetim ve kontrol yönteminin uygulanmasıyla, yönetmelikle sınırlandırılan değerlerin üzerine çıkılması halinde, gerekli uyarıların veya cezai işlemlerin yapılması sağlanabilecektir." ◀

